

Francia–belga területi együttműködés

Megszűnő határok

Az egészségügy, a kultúra, a technológia, a környezetvédelem, az állampolgárság stb. terén százával működnek partnerségek. A kezdetektől (PACTE) az INTERREG IV-ig, a francia–belga határon átnyúló együttműködés mindvégig sikeresnek bizonyult.

A mindenki számára hozzáférhető kulturális turizmus az „erődített városok hálózatának” egyik prioritása

„Az biztos, hogy kemény munka volt!” – mondja Henri Lewalle, aki a legnagyobb belga egészségbiztosítási szervezetnél, a Keresztény Kölcsönös Önszegélyező Társaságok Nemzeti Szövetségénél (Alliance nationale des Mutualités chrétiennes) az európai ügyekért és a határokon átnyúló együttműködésért felel. „Az egészségügy nagyon összetett és rendkívül átpolitizált terület - magyarázza. - Emellett egy nagyon fejlett ágazat, amelyben magasan képzett emberek dolgoznak. Ezen a területen időnként csak kemény küzdelmek árán lehet konszenzust elérni, de megéri a fáradozást.”

Henri Lewalle vég nélkül tudna beszélni a francia–belga határon átnyúló egészségügyi együttműködésről, hiszen mintegy 15 éve koordinál egy ilyen projektet. „Nem akarok dicsekedni, de az élen járók között vagyunk Európában. Az egész 1990-ben kezdődött a Hainaut, Nord-Pas-de-Calais és Picardie között elindított PACTE projekttel és az INTERREG első szakaszával. Francia barátainkkal leültünk és azt a kérdést tettük fel magunknak és egymásnak: »Mit tehetnénk együtt?« Eredetileg nem gondoltuk, hogy az egészségügy mint ágazat szóba jöhetne, hiszen ez mindenütt tagállami hatáskörbe tartozik. De aztán a határokon átnyúló együttműködés szemszögéből vizsgáltuk meg a dolgot, és azt a célt tűztük ki magunk elé, hogy a határ mentén élő lakosság ugyanolyan egészségügyi ellátásban részesüljön, mint a határ menti ingázók.”

A „Mabiolac” projekt célja új, biológiailag lebomló anyagok előállítása tejsavból

A Francia–Belga Egészségügyi Megfigyelőközpont

A Francia–Belga Egészségügyi Megfigyelőközpont állt az egészségügy terén az első együttműködési projekt középpontjában. Kezdetben azt a feladatot kapta, hogy a franciaországi és belgiumi egészségügyi ellátást tanulmányozza. Aztán 1992-ben, Mouton professzor

ösztönzésére, aki olyan fertőző betegségek, mint az AIDS és az atípusos tüdőgyulladás nemzetközileg elismert specialistája, Tourcoing és Mouscron kórházai között elindult egy együttműködési projekt; a két kórház csak pár száz méterre van egymástól, ám elválasztja őket a határ. A projekt lényege az volt, hogy lehetővé tette a határ közelében élők számára, hogy mindkét kórházban azon szakterület által nyújtott ellátást vegyék igénybe, amelyre az adott intézmény szakosodott: Tourcoing-ban ez az AIDS, Mouscronban pedig a krónikus veseelégtelenség volt. 1992-ben a két intézmény aláírta az első INTERREG-megállapodást, amely még ma is érvényben van: Mouscron évente 300 belga és francia betegnek nyújt hemodialízis kezelést, míg Tourcoing 800 AIDS-beteget kezel. Más megállapodások más betegségek kezelésére kínálnak hasonló megoldást a határmenti régió egyéb részein. „Minden megkötött megállapodással jelentős nagyságrendi megtakarítás érhető el, a feladatok egymást kiegészítő jellegének köszönhetően. A költséges berendezések nyereségesen működtethetők, és az egészségügyi beszállítók között is szoros az együttműködés – emeli ki Henri Lewalle. - Az INTERREG II keretei között folytatni kívántuk az együttműködést. 1999-ben létrehoztuk a Francia–Belga Egészségügyi Megfigyelőközpontot, amely az ágazatnak a határ menti térségben tevékenykedő összes regionális szereplőjét (köztük francia egészségbiztosítási alapokat, belga kölcsönös önszegélyező társaságokat és orvosi kamarákat) tömörítő szövetség – összesen 55 tagintézménnyel.”

A Megfigyelőközpont 2002-ben az INTERREG III keretében „európai gazdasági egyesüléssé” (EGE) alakult át. Ez a jogi alap tette lehetővé 2005. szeptember 30-án a – maga nemében Európában egyik első – államközi keretmegállapodás létrejöttét a határokon átnyúló egészségügyi együttműködésről. „Csodálatos, hogy egy INTERREG projekt államközi megállapodás megkötéséhez vezetett. Ráadásul ez még csak a kezdet volt...”

A Megfigyelőközpont más jelentős együttműködési projektek előtt is kaput nyitott: ilyen a TRANSCARDS, amelynek keretében a francia–belga határon átnyúló mezőgazdasági régió, Thiérache 50 000 lakosa állampolgárságától függetlenül hét francia és belga kórházban részesülhet ellátásban. Ez a projekt ösztönözte a „határon átnyúló egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés szervezett övezeteinek” (francia rövidítéssel ZOAST-ok) kialakítását, amelyek révén a határ menti területek lakossága a határ mindkét oldalán részesülhet kórházi járóbeteg- és fekvőbeteg-ellátásban. A betegeknek ehhez nem kell előzetes orvosi engedéllyel rendelkezniük, elég, ha bemutatják az egészségbiztosítási kártyájukat, mivel szoftver gondoskodik a belgiumi SIS és a franciaországi Vitale kártyaazonosítók kompatibilitásáról. Jelenleg két ZOAST program működik. A Wallónia és az Ardennek széle közötti határregiónban működő ZOAST olyan beékelte településekre (enkklávákra) terjed ki, ahol a lakosok számára egyszerűbb a határ másik oldalán lévő egészségügyi ellátást igénybe venni, mint a hazait – így például a francia Givet és Fumay körzetében lakó betegeket a belgiumi Dinant-ban ugyanolyan feltételek mellett kezelik, mint Franciaországban. Ez a rendszer mintegy 180 000 embert érint. Egy másik ZOAST Mouscron, Tourcoing, Roubaix és Wattrelos városi térségeit foglalja magába. Ez négy kórházra és mintegy 300 000 emberre terjed ki.

„Idővel, ahogy az INTERREG szakaszai egymást követték, konkrét betegségek (AIDS, veseelégtelenség stb.) kezelésére vonatkozó megállapodások kötésétől eljutottunk egy olyan struktúra kiépítéséig, amely lehetővé teszi a szervezett egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést (pl. TRANSCARD, ZOAST-ok, sürgősségi egészségügyi szolgáltatások). A tervünk most az, hogy a régióban mindenkire kiterjedő, teljes körű, határon átnyúló egészségügyi ellátást hozunk létre. Hála az INTERREG-nek és az európai jognak, amely sokat tesz az ilyen megállapodásokért, ez egy teljes mértékben reális cél.”

„Miniüzemek” elnevezésű határokon átnyúló képzési program

A történelmi sebek begyógyítása

A határok megszűnése azt is jelenti, hogy több figyelmet lehet szentelni a számos erőd- és várrom tanúsága szerint igencsak viharos történelem értékes örökségének. Az „erődített városok hálózata” (Network of Fortified Towns) – az INTERREG jelentős támogatásának köszönhetően – kulturális találkozóhellyé alakította a korábban konfliktusokkal terhelt övezeteket.

„Úgy kezdődött - meséli Solange Leclercq, a franciaországi Nord-Pas-de-Calais tengerpartjáért felelős koordinátor -, hogy néhány Gravelines-i helyi érintett oly módon kívánta hasznosítani az erődítmények gazdag örökségét, hogy Belgium és az Egyesült Királyság szomszédos régióiban – konkrétan Nyugat-Flandriában és Kentben - található más, erőddel körülvett városokkal épít ki kapcsolatokat.” Ez a szándék 1996-ban egy INTERREG II-es projekt megvalósításához vezetett, amely 2000 és 2006 között az INTERREG III keretében folytatódott, és amelynek irányítását három partner látja el: Nyugat-Flandria tartománya (mint projektvezető), a franciaországi Côte d'Opale települési társulás és Kent megyei tanácsa. Eredetileg 17 helyszínt vett részt a projektben; 2007-ig ezek száma 25-re emelkedett. A projekt keretében végzett tevékenységek között egyaránt szerepelnek határokon átnyúló vegyes vállalkozások és taghelyszínek egyedi kezdeményezései, amelyek mindegyike a rendszer céljainak elérésére irányul. „Ebben a projektben az INTERREG által nyújtott kölcsönök és a részt vevő emberek egyaránt döntő szerepet játszottak: igaz, hogy a projekt a kölcsönök nélkül is létezhetett volna, de nem érhetett volna el ilyen sok mindent.” Nem az országok közötti együttműködés volt az egyedüli kihívás: „Az INTERREG egyik előnye számunkra itt Franciaországban az, hogy segítette a városoknak és még az ugyanazon kormányzati szervben belüli különböző osztályoknak is abban, hogy jobban együtt tudjanak működni.”

Az INTERREG III projekt (összköltségvetése kb. 11 218 000 euró, amelyből 3 404 000 eurót az ERFA biztosított) egyik fő célja az új technológiák használatának előmozdítása volt. A három érintett régió tesztelésben részt vevő városaiban különböző audio-guide (hangos idegenvezető készülék) rendszerek kipróbálására került sor, és végül egy mobiltelefonok segítségével működő – először a flandriai Menenben kipróbált – rendszerre esett a választás. A különböző nyelvű útikönyvek, a háromnyelvű prospektus és a nyomtatott anyagok széles választéka kiegészítésképpen hangos idegenvezető készülékkel kísért látogatások szervezésére, valamint egy honlap (www.fortifications.org) létrehozására is sor került. Egy másik fontos szempont az volt, hogy az emberek lehetőleg szélesebb köre számára biztosítsák a hozzáférést, különös tekintettel a fogyatékkal élőkre: „Ez volt a jéghegy nem látszó

3 kérdés

Aki válaszol:

Jean-Pierre Robbeets,

A Wallon Régió nemzetközi kapcsolatokért felelős főfelügyelője

- **Hogyan értékelné a Belgium és Franciaország közötti határon átnyúló együttműködés mintegy két évtizedét?**

Kifejezetten elégedett vagyok vele, mert nagyon izgalmas volt, és az INTERREG különböző szakaszai, amelyekben 1990 óta részt vettünk, mindig nagyon jól működtek. Adminisztratív szempontból nézve, soha nem kellett például alkalmaznunk az automatikus visszavonási szabályt (1). S ami a legfontosabb: valamennyi területen igen sok projekt valósult meg. Ezek jó része fenntartható tevékenységekből és partnerségekből született. Természetesen a határmenti régiókn belül egyes területek nyitottabbak az együttműködésre, míg mások kevésbé.

- **Az együttműködés egyben az innovációnak is forrása?**

Innovációra mindenképp szükség van az előrelépéshez: a határok eltörlése már önmagában is újítás! Az olyan, határokon átnyúló kezdeményezések, mint a technológiaszerelők, a közös idegenforgalmi hivatalok, az egészségügyi ellátáshoz való hozzájárulás és a határon átnyúló tömegközlekedés, szintén újító ötletek.

- **Mit tart a sikeres együttműködés receptjének?**

Először is megfelelő beállítottság kell hozzá: akarni kell a közös sikert. A politikusoknak is el kell kötelezniük magukat a projekt mellett. Azután jól kell ismerni partnerünk közigazgatási felépítését. Végül átláthatónak kell lenni, és be kell vonni a polgárokat. Nem azért, mert ez szép gesztus, hanem hogy sajátjuknak érezzék a projekteket, és lássák, hogy Európa helyi szinten is működik.

(1) Kötelezettség, amely szerint a Bizottság részére vissza kell juttatni minden olyan pénzkölcst, amelyet az odaitelését követő két éven belül nem használtak fel.

része, egy hatalmas feladat, alig észrevehető eredményekkel. Ezen a téren nem léteztek európai szabványok, ezért közös kritériumokat kellett kidolgoznunk. Ehhez minden résztvevő várost megvizsgáltunk az akadálymentesség szempontjából, a különböző szervezeti egységek között kapcsolatokat építettünk ki, és együttműködésbe kezdtünk olyan szervezetekkel, amelyek kifejezetten fogyatékosokkal foglalkoznak.”

Az utolsó szakaszban az oktatási kezdeményezések fejlesztésére helyeződött a hangsúly – ebben a témában a „Horizon Educatief” nevű flamand egyesület képviselte a hajtóerőt. Ennek a szakasznak is voltak sajátos nehézségei, amelyek főként abból adódtak, hogy Franciaországban az oktatás rendkívül központosított, Flandriában pedig nem a tartomány, hanem a régió felel az oktatásért. De nem maradtak el a jelentős sikerek sem: ilyen volt Franciaországban az Európai Örökség Ifjúsági Napja (*Young People's European Heritage Day*), amely az Európai Örökség Napok programjához kapcsolódott. 2007-ben már ötödik alkalommal került megrendezésre az Európai Örökség Ifjúsági Napja. Az eddig öt eseményen összesen 32 550 gyermek vett részt. Ez a kezdeményezés a flamandiai Ostendében is létezik, ahol tulajdonképpen már a hálózat kialakítása előtt bevezették.

Foglalkoztatási szempontból említést érdemel, milyen szerepet töltenek be az „integrációs műhelyek” Franciaországban. E rendszer keretében – munkájukért oklevéllel is jutalmazott – fiatalokat alkalmaznak az erődítmények helyreállításánál, vagyis olyan területen, ahol a munkaerő költsége általában igen magas. Szintén szólni kell a három régió közötti tudományos együttműködés magas szintjéről – ez egyaránt szerepet jut a restaurációs munkában és a népszerűsítésben is. Solange Leclercq „a koordinációhoz szükséges idő és források hihetetlen mennyiségére” hívja fel a figyelmet. Ezt flamand kollégája, Sophie Muylleert is megerősíti, aki a partnerség minőségét hangsúlyozza: „Határokon átnyúló szinten hatékonyan bizonyult a csapatunk. Kéthavonta találkoztunk és nem voltak valódi nyelvi nehézségeink, sem gondjaink azzal, hogyan osszuk el a pénzeket. Ilyen tekintetben mindig nagyon jól együttműködtünk.”

A 2007–2013 közötti időszak minden téren változást hoz: a régóta működő „erődített városok hálózata” elérte céljait, így az abban részt vevő partnerek nem kívánják hivatalosan meghosszabbítani. Ehelyett inkább azt tervezik, hogy az erődítményektől más területek irányába mozdulnak el. A tagvárosok érdeklődést mutathatnak az iránt, hogyan alakult más projektek sorsa, illetve hogy azok kapcsolódnak-e olyan transznacionális együttműködésekhez (INTERREG IIIB) mint az „Északi régió: az erődített várostól a fenntartható városig” és a „Határok átlépése”, vagy valamilyen régiók közötti együttműködéshez (INTERREG IIIC).

A MAC és a MAM

Belgium Hainaut nevű tartományában fekszik Hornu, amely ugyan nem erődített város, de egy rendkívül fontos, 1810 és 1830 között épült létesítménynek ad otthont: ez Grand-Hornu, az iparosodás kezdetén megjelent funkcionális várostervezés egyedülálló példája. A neoklasszikus stílusban épült létesítmény műhelyekből, irodákból, valamint munkásoknak és igazgatóknak egyaránt szánt lakóépületekből áll. Számos boltívükkel, oromzatokkal és félhold alakú ablakaikkal, a régi szénbánya épületei nagyszerű környezetet teremtenek a MAC, a belgiumi francia közösség Modern Művészetek Múzeuma számára, amely 2002 óta működik itt. A MAC, amelynek célja, hogy hozzájáruljon egy leszakadt alrégió kulturális és gazdasági felzárkóztatásához, 50 főt foglalkoztat és évente 75 000 látogatót fogad.

Alapítása óta a múzeum mindig is fontosnak tartotta az együttműködést. „Az INTERREG, amely a múzeum megnyitásával egy időben indult, egy áldás volt számunkra – mondja Julien Foucart, aki a MAC-nál az INTERREG projekttel foglalkozik. – Az INTERREG jóvoltából formális partnerségi megállapodást tudtunk kötni a MAM-mal, az 1983-ban alapított Lille-i Modern Művészetek Múzeumával. Sok bennünk a közös: ugyanaz a regionális kultúra, ugyanaz a működési struktúra és ugyanolyan jellegű színhely – a két múzeum egymáshoz viszonylag közel fekvő, különleges helyszíneken található. Az INTERREG-nek köszönhetően azonnal elárasztottak minket a francia látogatók, és – ami a legfontosabb – azonnal hasznosíthattuk a MAM értékes tapasztalatait.”

A két múzeumot összekötő „Határvonal” (*Borderline*) projekt két fő célja: a hátrányos helyzetű fiatalok modern és kortárs művészet iránti érdeklődésének felkeltése és a múzeumlátogatók két régió közötti mobilitásának növelése. A két múzeum együttműködési projektjének részeként közös reklámkampányokra került sor és kb. húsz oktatási projekt valósult meg. Gyűjtemények cseréjére is volt példa, továbbá létrehozták az INTERREG által lefedett terület fő kulturális szereplőinek („REZI” nevű) hálózatát. A partnerség csúcspontját mégis az jelentette, amikor 2005-ben a MAM, amelynek 2009-ig bővítési munkálatok miatt be kellett

zárnia, gyűjteményeit és védett gyűjteményének egyes darabjait a MAC-ba vitte át. „Alig néhány év alatt egész sokat léptünk előre – mondja Dominique Cominotto, a MAC igazgatóhelyettese. – Mostanra a pusztá partnerségnél sokkal messzebbre jutottunk, teamjeink között valódi integráció valósult meg. Igazán felnőtünk a feladathoz.”

Az INTERREG IV sincs híján a projekteknek – a két múzeum kész új partnerekkel együtt dolgozni, nem is jelentéktelenekkel: jelenleg a Louvre-ral építenek kapcsolatot, amely 2008-ban Lens-ben nyit fiókintézményt, és az *art brut*-re (nyers művészet) szakosodott ghenti Dr. Guislain Múzeummal is tárgyalásokat folytatnak. Folyamatban van már a *Navettes de l'Art* projekt (buszközlekedés Ghent, Lille, Hornu, Lens stb. között), a *Musées jardins* projekt (családoknak szóló nyári események), a négy múzeum birtokában lévő dokumentumok közös gyűjteménybe való összevonása, továbbá egy volt vámházban kiállítás rendezése is.

A „GoGIS” projekt célja egy határokon átnyúló földrajzi információs rendszer létrehozása

Szomszédok

„Franciaország és Belgium között éppen olyan jól működik az INTERREG-együttműködés, mint egykor a dohánycsempészet – jegyzi meg humorosan Didier Tellier, a Wallon Régió külkapcsolatokért felelős főigazgatóságának – az INTERREG IIIA „Franciaország-Wallónia-Flandria” program (lásd a bekeretezett szöveget) irányító hatóságának – tájékoztatásért felelős vezetője. – Természetesen mindezt megkönnyíti kulturális és földrajzi közelségünk. De van egy rendkívül fontos másik tényező: azoknak az embereknek a bevonása, akiket a projekt érint. E téren valószínűleg még javítanunk kell a kommunikációnkon. Az INTERREG IV keretében építeni kívánunk a korábbi szakaszok – Lisszabon, Göteborg, kutatás, fenntartható fejlődés, kultúra stb. – stratégiáira, és igyekszünk következetesebben kommunikálni a polgárokkal és a projekt támogatókkal.”

Végül a szó – nagyon helyesen – az említett projekt támogatók egyikéé, Jean-Marc Popot-é, a felületkezeléssel foglalkozó és két INTERREG-projektben résztvevő, Charleville-Mézières-ben található Innovációs és Technológiaátadási Regionális Központ (CRIT) igazgatója: „Az INTERREG hozzáadott értéke egész egyszerűen abban rejlik, hogy általa a szomszédainkkal dolgozhatunk. Amíg nem volt INTERREG, nem gondolkodtunk a határon túli lehetőségekben. Akkoriban Franciáországban belül, Charleville-től 800 km-re kerestük volna a tehetséget, miközben Belgiumban, karnyújtásnyira tőlünk is megtalálhattuk volna.”

INTERREG IV Franciaország–Wallónia–Flandria (2007–2013)

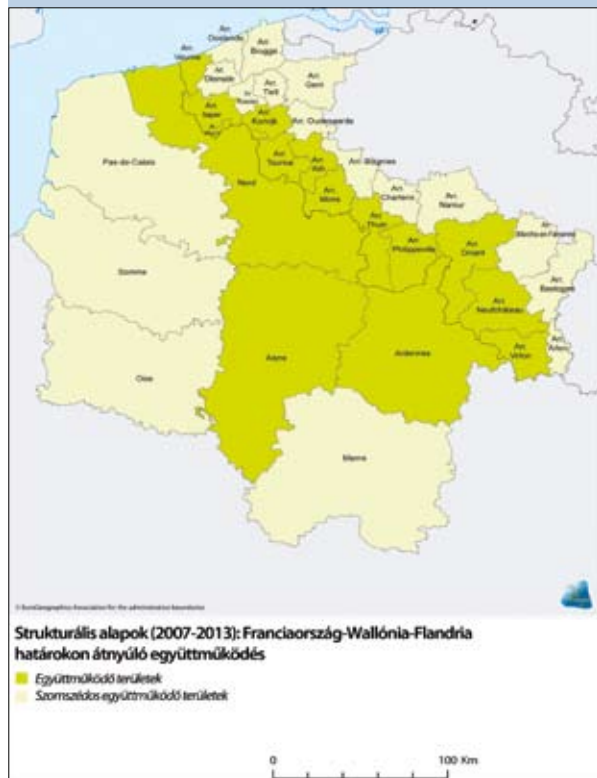
Körülbelül 248,5 millió euró összköltségvetéssel, amelynek 138 millió eurót kicsivel meghaladó része származik az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA), az INTERREG IV „Franciaország–Wallónia–Flandria” program négy prioritásra épül:

- 1) gazdasági fejlődés fellendítése ezen a területen, koherens és egységes határokon átnyúló megközelítés révén;
- 2) a határokon átnyúló régió identitásának kulturális tevékenységek és turizmus segítségével történő fejlesztése, erősítése;
- 3) a közös helyhez tartozás érzésének erősítése, a határokon átnyúló szolgáltatások körének szélesítése és az emberek ezekhez való hozzáférése javítása által;
- 4) a terület közös irányításának dinamikusabbá tétele olyan fejlődés révén, amely fenntartható, összehangolt és az életkörülményeknek megfelelő.

Instrukciós célú és a projektvégrehajtást segítő technikai támogatás is igénybe vehető.

A 10,5 millió lélekszámú és 61 604 km² kiterjedésű régió, amelyre az együttműködési projekt kiterjed, az Európai Unió területének 1,84%-át, lakosságának pedig 2,6%-át képviseli.

Az INTERREG IV „Franciaország–Wallónia–Flandria” programot 2007. november 15-én fogadták el, irányítását a Wallon Régió (Belgium) látja el.

Kapcsolatfelvétel

<http://www.interreg-fwvl.org/>